

PAPER-6**SECTION - A**

સૂચનાઓ : (1) આ પશ્ચપત્રમાં પાંચ વિભાગો છે.

(2) પ્રશ્નોના ક્રમાંક 1 થી 61 છે.

(3) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક આપેલા છે.

(4) પ્રશ્નોની જમણી બાજુના અંક તેના ગુણ દર્શાવે છે.

(5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો. પ્રશ્નોના જવાબ ક્રમાંક લખવા.

- અધોદત્તસ્ય ગદ્યખંડસ્ય માતૃભાષાયામ્ અનુવાદં કરુત ।

(કોડપિ એક :)

(04)

- નીચે આપેલા ગદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.

(કોડપિ એક)

- (1) કશ્ચિતકાલાન્તરં સઃ તુષામનુભૂતવાન્ । અધ્યાગતેન તેન અશ્વ ઈકો યાચિતઃ । યાચિતાશ્વોડસો આશ્વમારુહા જલં પાતું નગરાદ્બહિઃ સ્થિતમેકં પરિચિતપૂર્વં સરોવરં ગતવાન્ । તત્ર યદા સઃ જલપાનાય ઉદ્યતો ભવતિ, તદા કસ્યચિત્ પુરુષસ્ય ધ્વનિં શ્રુતવાન્ મહાશય, સગરમ્ ઇદં જલમ્ । અધુના અપેયમસ્તિ । અર્જુનઃ સાશ્વર્યઃ તમદૃષ્ટપૂર્વં પુરુષં પૂચ્છતિ “કથમિદં સગરં જલમ્ । પ્રકૃતિનિર્માતાઃ સરોવરાઃ તુ સર્વદેવ પેયજલાઃ ઈવ ભવન્તીતિ ।”

અથવા

- (2) પુરા ઈકસ્મિન્ જલાશયે અનાગતવિધાતા, પ્રત્યુત્પન્નમતિઃ યદભવિષ્યશ્ચેતિ ત્રયો મત્સ્યાઃ વસન્તિ સ્મ । અથ કદાચિત્ તં જલાશયં દૃષ્ટ્વા ધીરૈઃ ઉક્તમ્ - “અહો બહુમત્સ્યોઽયં હ્રદઃ । કદાચિદ્ અપિ ન અસ્માભિઃ અન્વેષિતઃ । તદદ્ય આહારવૃત્તિઃ સજ્જાતા । શ્વઃઅત્રાગસ્ય મત્સ્યકૂર્માદયો વ્યાપાદયિતવ્યાઃ ઈતિ નિશ્ચયઃ ।”

- અધોદત્તાનાં સંસ્કૃત પ્રશ્નાનામ્ સંસ્કૃતભાષાયામ્ ઉત્તરાણિ લિખત ।

(કયોરપિ દ્વયોઃ)

(2)

- નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો. (કોડપિ એક)

- (3) સિદ્ધધમવ્યાકરણે કતિ અધ્યાયાઃ સન્તિ ?

(A) ષડ્ (B) દશ (C) અષ્ટૌ (D) સપ્ત

- (4) વૃતમુક્તા ચિતવૃત્તિઃ કીદશી ઈવ ?

(A) હારયષ્ટિઃ (B) વિષવલ્લી

(C) દુષ્ટબુદ્ધિઃ (D) અવિદ્યા

- (5) સામાજિકો વ્યવહારઃ કુત્ર અપેક્ષિતો ભવતિ ?

(A) સુખે (B) શુભપ્રસંગે

(C) સર્વત્ર (D) અતિદુઃખે

- અધોદત્તાનાં પ્રશ્નાનામ્ ગુર્જરભાષાયામ્ ઉત્તરાણિ લિખત ।

(કયોરપિ દ્વયોઃ)

(4)

- નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો. (કોડપિ એક)

- (6) કૂટનાથે વિત્તદાસને છેતરવા માટે બનાવેલી યોજના જણાવો.

- (7) અનાગતવિધાતાએ પોતાનો કયો મત દર્શાવ્યો ?

- (8) વિત્તદાસે કૂટનાથને બીજીવાર પાત્રો શા માટે આપ્યાં ?

- અધોદત્તસ્ય વિષયસ્ય ઉપરિ સંક્ષેપેણ ટિપ્પણી લિખત ।

(2)

(કસ્યપિ એકસ્ય)

- નીચે આપેલા વિષય પર ટૂંકનોંધ લખો. (કોડપિ એક)

- (9) હેમચન્દ્રાચાર્યનું જીવન અને કથન લખો. અથવા

- (10) શક્તિકુમારની પરીક્ષા યોજના

- અધોદત્તં ગદ્યખંડ પઠિત્વા પ્રશ્નાનામ્ ઉત્તરાણિ સંસ્કૃતે લિખત ।

(4)

- નીચે આપેલા ગદ્યખંડ વાંચીને પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો.

- (11) અસ્તિ વિત્તદાસો નામ પ્રભૂતલોભઃ સમૃદ્ધઃ કશ્ચિત્ વણિગ્જનઃ । તસ્ય કૂટનાથમિધઃ વૈશ્યઃ પ્રાતિવેશિકઃ આસીત્ । ઈકદા કૂટનાથેન ચિન્તિતં યદયં વિત્તદાસઃ ધનિકોઽપિ લુબ્ધો વતતિ । અતઃ કેનાપિ ઉપાયેન મયા અસૌ વજ્જનીયઃ । ઈવં વિચાર્ય સઃ કૂટનાથ ઈકદા વિત્તદાસસ્ય ગૃહમુપગમ્ય અકથયત્, “ભોઃ શ્રેષ્ઠિન્, અસ્માકં કુટુંબિજનાઃ શ્વઃ અતિથયઃ ભવિષ્યન્તિ । તેષામર્થે ભોજનાદિનિર્માણાય કાનિચિત્ પાત્રાણિ કૃપયા મહાં યચ્છતુ । પરશ્વઃ તાનિ પ્રત્યર્પયિષ્યામિ ।”

- પ્રશ્નઃ (A) વણિક ચિત્તદાસઃ પ્રભૂતલોભઃ કીદૃશઃ આસીત્ ?

- (B) વિત્તદાસસ્ય પ્રાતિવેશિકઃ કઃ આસીત્ ?

- (C) ઈકદા કૂટનાથેન કેન અચિન્તયત્ ?

- (D) કૂટનાથ વિત્તદાસાય કિમ્ અકથયત્ ?

SECTION - B

- અધોદત્તં પદ્યખંડસ્ય ગુર્જરભાષાયામ્ અનુવાદં કરુત ।

(4)

(કસ્યપિ એકસ્ય)

- નીચે આપેલા પદ્યખંડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો.

(કોડપિ એક)

- (12) (A) તતઃ પર્વતશૃંગાભઃ તીક્ષ્ણતુણ્ડઃ રાગોતમઃ ।

વનસ્પતિગતઃ શ્રીમાન્ વ્યાજહારશુભાં ગિરામ્ ॥

(B) યત્કૃત્વા ન ભવેદ્ ધર્મો ન કીર્તિઃ ન યશો ધ્રુવમ્ ।

શરીરસ્ય ચ ભવેત્ રુદ્ધઃ કસ્તત્ કર્મ સમાચરેત્ ॥

- (13) (A) પ્રવિચાર્યોત્તરં દેયં સહસા ન વદેઃ ક્વચિત્ ।

શત્રોરપિ ગુણા ગ્રાહ્યા દોષાસ્ત્યાજ્યાઃ ગુરોરપિ

(B) ધ્યેયં સનાતનં બ્રહ્મ હેયં દુઃખમનાગતમ્ ।

કાયિકં સુખમાદેયં વિધેયં જનસેવનમ્ ॥

- અધોદત્તાનાં સંસ્કૃત પ્રશ્નાનાં ઉત્તરાણિ સંસ્કૃતે લિખત ।

(2)

(કયોરપિ દ્વયોઃ)

- નીચે આપેલા સંસ્કૃત પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં લખો. (કોડપિ એક)

- (14) જનૈ કિં ધ્યેયમ્ ?

(A) સુખમ્ (B) દુઃખમ્ (C) બ્રહ્મ (D) જનસેવનમ્

- (15) કસ્ય મૃત્યુઃ ધ્રુવઃ ?

(A) પદાર્થસ્ય (B) જાતસ્ય

(C) ધનસ્ય (D) આત્મનઃ

- (16) કિં વિશેષણં જટાયોઃ પક્ષીરાજત્વં સૂચયતિ ?

(A) તીક્ષ્ણતુણ્ડઃ (B) અરિન્દમઃ

(C) મહાબલઃ (D) રાગાધિપઃ

- અધોદત્તાનાં પ્રશ્નાનાં ઉત્તરાણિ ગુર્જરભાષાયાં લિખત ।

(4)

(કોડપિ ત્રયઃ)

● નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો. (કોઈપણ ત્રણ)

- (17) સંગઠિત રહેવા માટે કવિ શું કરવાનું સમજાવે છે?
 (18) કાર્યનો પ્રારંભ ન કરનારને કેવા માણસ તરીકે ઓળખવામાં આવ્યો છે?
 (19) મનુષ્યને શાનો અધિકાર છે અને શાનો અધિકાર નથી?
 (20) ભક્ત પોતાના કયા કયા સ્વજનને છોડીને માતાને પોતાની એકમાત્ર ગતિ માને છે?

● શ્લોકપૂર્તિ કરુ. (કયોરપિ દ્વયોઃ) (4)

● શ્લોકપૂર્તિ કરો. (કોઈપણ બે)

- (21) આપત્સુ રામઃ ભવાઙ્ગનેયઃ ॥
 (22) અનાથો દરિદ્રો..... ત્વમેકા ભવાનિ ॥
 (23) યસ્માનોદ્વિજતૈ મે પ્રિયઃ ॥

SECTION - C

● અધોદત્તસ્ય નાટ્યઘણ્ડસ્ય ગુર્જરભાષાયામ્ / આઙ્ગલભાષાયામ્ અનુવાદં કરુ. (કસ્યાપિ એકસ્ય) (4)

● નીચે આપેલા નાટ્યઘણ્ડનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ કરો. (કોઈપણ એક)

- (24) પુનીતઃ - વસ્તુતસ્તુ મનુષ્યઃ યદિ મનુષ્યઃ ઇવ વર્તતે, તદા સઃ દુર્ઘટનાયાઃ સાક્ષી ભૂત્વા ત્રિવિધં કાર્યમ્ આચરતિ ।

સુનીતઃ - કાનિ કાનિ તાનિ ત્રિવિધાનિ કાર્યાણિ ?

પુનીતઃ - પ્રથમં કાર્યમ્ અસ્તિ દુઃખાનુભૂતિઃ । મનુષ્ય એવ દુઃખેન દુઃખિતો ભવિતુમર્હતિ, સુખેન ચ સુખિતઃ । અતઃ દુર્ઘટનયા પીડાઘણ્ડં દુઃખિતં જનં દૃષ્ટ્વા મનુષ્યેણ દુઃખાનુભૂતિઃ કરણીયા ભવતિ । યઃ ખલુ એતાદશં જીવં પશ્યન્ અપિ દુઃખં ન અનુભવતિ, સઃ મનુષ્યઃ નાસ્તિ, અપિ તુ સઃ પ્રસ્તરઃ એવ । યતો હિ પ્રસ્તરઃ કદાપિ અન્યસ્ય દુઃખં ન અનુભવતિ ।

- (25) પરિવાઙ્ગકઃ - મૂર્ખઃ । ક્ષણે ક્ષણે ક્ષીયમાણે શરીરે કિંતે રમણીયમ્ । આગચ્છ વત્સ । પઠ તાવત્ ।

શાણ્ડિલ્યઃ - ન તાવત્ પઠિષ્યામિ ।

પરિવાઙ્ગકઃ - કિમર્થમ્ ।

શાણ્ડિલ્યઃ - પઠનસ્ય તાવત્ અર્થં જ્ઞાતુમ્ ઇચ્છામિ ।

પરિવાઙ્ગકઃ - પઠિતપાઠૈઃ અપિ કાલાન્તરવિજ્ઞેયા ભવન્તિ પઠનાર્થાઃ । તસ્માત્ પઠ તાવત્ ।

શાણ્ડિલ્યઃ - પઠનેન કિં ભવિષ્યતિ ।

● અધોદત્તસ્ય વાક્યે કઃ વદતિ ઇતિ લિખત । (કયોરપિ દ્વયોઃ) (2)

● નીચેના વાક્યો કોણ બોલે છે તે લખો. (કોઈપણ બે)

અ

બ

- (26) ચન્દ્રગુપ્તરાજ્યમિદં, ન નન્દરાજ્યમ્ । - ધૃતરાષ્ટ્રઃ
 (27) મર્ષયતુ ભવાન્ । મદ્વચનાવગન્તા । - ચન્દનદાસઃ
 (28) ભગવાન્ એવ પુરતઃ પ્રવિશતુ । - ચાણક્યઃ
 - શાણ્ડિલ્યઃ

● અધોદત્તાનાં પ્રશ્નાનાં ઉત્તરાણિ ગુર્જરભાષાયામ્ / આઙ્ગલભાષાયાં લિખત । (કયોરપિ દ્વયોઃ) (4)

● નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર ગુજરાતી ભાષામાં લખો. (કોઈપણ બે)

- (29) ઘટોત્કચ શકુનિને શું સલાહ આપે છે ?

- (30) રાક્ષસના પરિવારની સોંપણી કરવા અંગે ચંદનદાસ શો ઉત્તર આપે છે ?

- (31) પોતાને વાઘે પકડ્યો છે એમ માની શાંડીલ્ય કેવી રીતે બૂમો પાડે છે ?

● અધોદત્તયોઃ વિષયયોઃ ઉપરિ સંક્ષેપેણ ટિપ્પણી લિખત । (4)
 (કયોરપિ દ્વયોઃ)

● નીચે આપેલા વિષય પર ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)

- (32) ધૃતરાષ્ટ્ર

- (33) અમાન્ય રાક્ષસ

- (34) દુર્ઘટનાના સાક્ષી બનેલાં માણસનાં બે કર્તવ્યો

● કોષ્ટાગતપદાનિ પ્રયુજ્ય વાક્યાનિ રચયત । (કયોરપિ દ્વયોઃ) (2)

● કૌંસમાં આપેલા પદોનો ઉપયોગ કરીને વાક્યો બનાવો. (કોઈપણ બે)

- (35) પહેલું કાર્ય છે દુઃખનો અનુભવ

(પ્રથમ કાર્ય દુઃખાનુભૂતિ)

- (36) વિદ્યા વગર મનુષ્યોને નિશ્ચિત સુખ પ્રાપ્ત થતું નથી.

(વિદ્યા, વિના ન સૌખ્ય ન જન)

- (37) ધૃતરાષ્ટ્ર કૌરવોના પિતા હતા.

(ધૃતરાષ્ટ્ર કૌરવ જનક અસ)

SECTION - D

● અધોદત્તાનાં પ્રશ્નાનામ્ ઉત્તરાણિ સૂચનાનુસારેણ લિખત ।

● નીચે આપેલા પ્રશ્નોના સૂચના મુજબ ઉત્તર લખો.

- (38) 'લીલા' - શબ્દસ્ય સમાનાર્થકં શબ્દમ્ અધોદત્તેભ્યઃ વિકલ્પેભ્યઃ ચિત્વા લિખત । (1)

હેલા, ગિરિઃ, બાલા

- (39) 'પરિહાર્ય' - શબ્દસ્ય વિરુદ્ધાર્થકં શબ્દમ્ અધોદત્તેભ્યઃ વિકલ્પેભ્યઃ ચિત્વા લિખત । (1)

નૂતનઃ, અપરિહાર્યઃ, અમર્ષઃ

- (40) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ વર્તમાનકાલસ્ય ઉત્તમપુરુષસ્ય બહુવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (1)

મિત્રે, મિત્રિયાવહે, મિત્રિયામહે

- (41) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ સામાન્ય ભવિષ્યકાલસ્ય ઉત્તમપુરુષસ્ય એકવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (1)

યચ્છામિ, દાસ્યામિ, યચ્છેયયમ્

- (42) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ આજ્ઞાર્થસ્ય અન્યપુરુષસ્ય દ્વિવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (1)

નિવર્તયતુ, નિવર્તયન્તામ્, નિવર્તયેતામ્

- (43) અધોદત્તેભ્યઃ ક્રિયાપદેભ્યઃ વિધ્યર્થસ્ય અન્યપુરુષસ્ય બહુવચનસ્ય રૂપં ચિત્વા લિખત । (1)

નયતે, નયેતામ્, નયેયુઃ

- (44) અધોદત્તેભ્યઃ વાક્યેભ્યઃ 'સ્મ' પ્રયોગયુક્તં શુદ્ધ વાક્યં ચિત્વા લિખત । (1)

(ક) અર્થ તુ નન્દાય એવ અરોચત સ્મ ।

(ख) अर्थ तु नन्दाय एव रोचते स्म।

(ग) अर्थ तु नन्दाय एव रोचते स्म।

(45) अधोदत्तेभ्यः नामरूपेभ्यः षष्ठी विभक्तेः एकवचनस्य रूपं चित्वा लिखत। (1)

वृक्षस्य, वृक्षात्, वृक्षेषु

(46) अधोदत्तेभ्यः नामरूपेभ्यः षष्ठी विभक्तेः बहुवचनस्य रूपं चित्वा लिखत। (1)

मत्याम्, मत्यायाः, मतीनाम्

(47) उपपद विभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत। (1)

अलं। (विवादेन, विवादयो, विवादेषु)

(48) प्रकोष्ठात् युक्तं संख्यापदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत। (1)

यथा कनकं परीक्ष्यते। (चतुरः, चतुर्भिः, चत्वारः)

(49) रेखाङ्कित पदस्य कृदन्त प्रकारं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (1)

वेदव्यासेन महाभारतं रचितम्।

(कर्तरी, कर्मणि, सम्बन्धक)

(50) अधोदत्तस्यः सन्धिविच्छेदं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (1)

नखैरस्य

(नखै + रस्य, नखैर + स्य, नखैः + अस्य)

(51) अधोदत्तस्यः सन्धियुक्तं पदं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (1)

गुरोः + ज्ञानम् (गुरोर्ज्ञानम्, गुरोराज्ञानम्, गुरोरज्ञानम्)

● अधोदत्तयोः सामासिकपदयोः समास प्रकारौ दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (2)

(52) देशान्तरम् (बहुव्रीहि, द्वन्द्व, कर्मधारय)

(53) व्याघ्रमुखात् (द्वन्द्व, षष्ठी तत्पुरुष, तृतीया तत्पुरुष)

SECTION - E

● (54) अधोदत्तानि वाक्यानि कथानकक्रमानुसारेण स्थापयत। (4)

● नीचे आपेला वाक्यो कथानक क्रमानुसार गोठवो.

(1) निसर्गविरोधिनी चैयं पयः पावकयोरिव धर्मक्रोधयोरैकत्र वृतिः।

(2) क्षमा हि मूलं सर्वतपसाम्।

(3) आलोकमपहाय कथं तमसि निमज्जसि।

(4) क्व महातपोभारवैवधिकता, क्व पुरोभागित्वम्।

● (55) अधोदत्तं गद्यखण्डं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत। (4)

● नीचे आपेला गद्यखण्ड वांचीने प्रश्नोना उत्तर संस्कृतमां लणो.

अरुणस्य प्रदेशः अरुणाचलः। अस्य प्रदेशस्य अस्ति हिमाद्रितुङ्गशृङ्गैः सुशोभिता भूमिः। एवम् च अस्ति विपुलवनसम्पदा अस्मिन् प्रदेशे। अस्मात् प्रदेशात् एव

लोहिताख्या नदी। सूर्यस्य प्रकाशः सर्वप्रथमम् इमं प्रदेशम् एव स्पृशति। अद्भुतः सौन्दर्यमयः। एव अयं प्रदेशः। अनेन प्रदेशेन एव जीवन्ति अस्य प्रदेशस्य जनाः।

प्रश्नाः (1) अरुणाचलः इति नाम कथम्।

(2) अरुणाचलस्य भूमिः कैः सुशोभिता वर्तते?

(3) अरुणाचले का सम्पदा अस्ति?

(4) सर्वप्रथमं अरुणाचलं कः स्पृशति?

● कर्ता - कृतिनां योग्य मेलनं कुरुत। (कोऽपि द्वयोः) (2)

● कर्ता साथे योग्य कृति जोडो.

‘अ’

‘ब’

(56) महर्षि पतञ्जलिः (1) पञ्चतन्त्र

(57) कवि शुद्रक (2) व्याकरणमहाभाष्यम्

(58) विष्णुः शर्मा (3) मृच्छकटिकम्

(4) उत्तररामचरितम्

● रेखाङ्कितानि पदानि शुद्धानि कृत्वा गद्यखण्डं पुनः लिखत। (3)
(कान्यऽपि त्रीणि)

● रेखाङ्कित पदोने शुद्ध करी गद्यखण्ड करीथी लणो. (कोईपल त्रल)

(59) अलं आशंकया। भीताः पूर्वराजपुरुषाः पौराणां गृहेषु गृहजनम् निक्षिप्य देशान्तरम् व्रजन्ति।

● अधोदत्तस्य श्लोकस्य गुर्जरभाषायाम् अनुवादं कृत्वा अर्थविस्तारं कुरुत। (कोऽपि एकः) (3)

● आपेल श्लोकोनो अनुवाद करी तेनो अर्थविस्तार करो.

(कोईपल ऐक)

(60) वज्रादपि कठोराणि मृदूनि कुसुमादपि।

लोकोत्तराणां चेतांसि को नु विज्ञातुमर्हति॥

(61) चतुर्विद्या भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन।

आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ॥